

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2018

Μάθημα: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Δευτέρα, 4 Ιουνίου 2018

08:00 - 11:00

ΤΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΠΕΝΤΕ (5) ΣΕΛΙΔΕΣ

Οδηγίες:

-Η πρώτη σελίδα του τετραδίου απαντήσεων να χρησιμοποιηθεί για την άσκηση της ορθογραφίας.

-Να απαντήσετε σε όλα τα θέματα.

I. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

A. Διδαγμένα κείμενα για μετάφραση

(Μονάδες 30)

(α) Ἦν γάρ ποτε χρόνος ὅτε θεοὶ μὲν ἦσαν, θνητὰ δὲ γένη οὐκ ἦν. ἐπειδὴ δὲ καὶ τούτοις χρόνος ἦλθεν εἰμαρμένος γενέσεως, τυποῦσιν αὐτὰ θεοὶ γῆς ἔνδον ἐκ γῆς καὶ πυρὸς μείξαντες καὶ τῶν ὄσα πυρὶ καὶ γῆ κεράννυται. ἐπειδὴ δ' ἄγειν αὐτὰ πρὸς φῶς ἔμελλον, προσέταξαν Προμηθεὶ καὶ Ἐπιμηθεὶ κοσμήσαι τε καὶ νεῖμαι δυνάμεις ἐκάστοις ὡς πρέπει. Προμηθεά δὲ παραιτεῖται Ἐπιμηθεὺς αὐτὸς νεῖμαι· νείμαντος δ' ἔμοῦ, ἔφη, ἐπίσκεψαι· καὶ οὕτω πείσας νέμει. νέμων δὲ τοῖς μὲν ἰσχὺν ἄνευ τάχους προσῆπτε, τὰ δὲ ἀσθενέστερα τάχει ἐκόσμηι· τὰ δὲ ὤπλιζε, τοῖς δ' ἄοπλον διδοὺς φύσιν ἄλλην τιν' αὐτοῖς ἐμηχανᾶτο δύναμιν εἰς σωτηρίαν.

Πλάτωνος Πρωταγόρας ΙΑ΄

(β) μετὰ μεγάλων δὲ σημείων καὶ οὐ δὴ τοι ἀμάρτυρόν γε τὴν δύναμιν παρασχόμενοι τοῖς τε νῦν καὶ τοῖς ἔπειτα θαυμασθησόμεθα, καὶ οὐδὲν προσδεόμενοι οὔτε Ὀμήρου ἐπαινέτου οὔτε ὅστις ἔπεσι μὲν τὸ αὐτίκα τέρπει, τῶν δ' ἔργων τὴν ὑπόνοιαν ἢ ἀλήθεια βλάπτει, ἀλλὰ πᾶσαν μὲν θάλασσαν καὶ γῆν ἐσβατὸν τῇ ἡμετέρᾳ τόλμῃ καταναγκάσαντες γενέσθαι, πανταχοῦ δὲ μνημεῖα κακῶν τε κάγαθῶν ἀίδια συγκατοικίσαντες. περὶ τοιαύτης οὖν πόλεως οἶδε τε γενναίως δικαιοῦντες μὴ ἀφαιρεθῆναι αὐτὴν μαχόμενοι ἐτελεύτησαν, καὶ τῶν λειπομένων πάντα τινὰ ἐθέλειν ὑπὲρ αὐτῆς κάμνειν.

Θουκυδίδη Ἱστορίαι Β΄ 41

B. Αδίδακτο κείμενο για μετάφραση

(Μονάδες 25)

Στο απόσπασμα που παρατίθεται, ο ρήτορας εκφράζει τις απόψεις του για τη στάση των αρχόντων και των πολιτών απέναντι στους νόμους.

Δεῖ δ' ὑμᾶς ἅπαντας μὲν ἀπείργειν καὶ κωλύειν τοὺς παρανομοῦντας, πολὺ δὲ μάλιστα τοὺς ἐν ταῖς ἀρχαῖς ὄντας καὶ τοὺς πολιτευομένους· διὰ γὰρ τούτους τὰ κοινὰ καὶ βλάπτεσθαι φύεται, ἐὰν ὤσι φαῦλοι, καὶ τὰ μέγιστα πάλιν ὠφελεῖσθαι, ἐὰν ὤσιν ἐπιεικεῖς καὶ θέλωσιν ἐμμένειν τοῖς νόμοις. [...] ὥσπερ γὰρ τῶν ἐν ταῖς ναυσὶν ἀμαρτημάτων ἃ συμβαίνει περὶ τοὺς πλοῦς, ὅταν μὲν τῶν ναυτῶν τις ἀμάρτη, βραχεῖαν τὴν βλάβην ἤνεγκεν, ὅταν δ' ὁ κυβερνήτης ἀποσφαλῆ, κοινήν τὴν ἀτυχίαν ἅπασι τοῖς ἐμπλέουσι παρεσκεύασεν, ὡσαύτως τὰ μὲν τῶν ἰδιωτῶν ἀμαρτήματα οὐκ εἰς τὸ πλῆθος, εἰς δ' αὐτοὺς ἤνεγκε τὰς βλάβας, τὰ δὲ τῶν ἀρχόντων καὶ πολιτευομένων εἰς ἅπαντας ἀφικνεῖται.

Δημοσθένους XXVI Κατ' Ἀριστογείτονος Β' 1-3 (Διασκευή)

Γ. Αδίδακτο κείμενο για ορθογραφία

(Μονάδες 5)

Ἴσοκράτους Ἀρχίδαμος κβ' 50 - 51

Δ. Παρατηρήσεις

(Μονάδες 20)

1. α) συμβαίνει

Να γράψετε στο ίδιο πρόσωπο και αριθμό την οριστική του Μέλλοντα και την οριστική του Αορίστου β'.

(μονάδα 1)

β) ἤνεγκεν

Να γράψετε το απαρέμφατο του Αορίστου β' και το απαρέμφατο του Παρακειμένου στην ίδια φωνή.

(μονάδα 1)

γ) ἀφικνεῖται

Να γράψετε το β' πρόσωπο ενικού στην ευκτική του Ενεστώτα και στην προστακτική του Ενεστώτα.

(μονάδα 1)

δ) ἐμμένειν

Να γράψετε το β' πρόσωπο πληθυντικού στην οριστική του Παρατατικού και στην οριστική του Αορίστου.

(μονάδα 1)

2. (α) **μάλιστα, μέγιστα**

Να γράψετε τους άλλους βαθμούς (μονολεκτικούς τύπους) των πιο πάνω λέξεων. Σε περίπτωση επιθέτου, να διατηρήσετε αμετάβλητα την πτώση, τον αριθμό και το γένος.

(μονάδες 2)

(β) τὰ μὲν τῶν ἰδιωτῶν ἁμαρτήματα οὐκ εἰς τὸ πλῆθος, εἰς δ' αὐτοὺς ἤνεγκε τὰς βλάβας

Να μεταφέρετε στον αντίθετο αριθμό τους κλιτούς τύπους του πιο πάνω αποσπάσματος.

(μονάδες 3)

3. (α) (i) δεῖ δ' ὑμᾶς ἅπαντας μὲν ἀπειργεῖν καὶ κωλύειν τοὺς παρανομοῦντας
(ii) διὰ γὰρ τούτους τὰ κοινὰ καὶ βλάπτεσθαι φύεται
(iii) ἐὰν ὥσι φαῦλοι
(iv) θέλωσιν ἐμμένειν τοῖς νόμοις
(v) ἃ συμβαίνει περὶ τοὺς πλοῦς
(vi) τὰ μὲν τῶν ἰδιωτῶν ἁμαρτήματα

Να αναγνωρίσετε συντακτικῶς τους πιο πάνω υπογραμμισμένους τύπους.

(μονάδες 3)

(β) διὰ γὰρ τούτους τὰ κοινὰ καὶ βλάπτεσθαι φύεται, ἐὰν ὥσι φαῦλοι

- (i) Να αναγνωρίσετε τον υποθετικό λόγο (υπόθεση, απόδοση, εκφορά, σημασία).
(ii) Να τον μετατρέψετε έτσι, ώστε να δηλώνει την απλή σκέψη του λέγοντος.

(μονάδες 4)

4. (α) (i) **συμβαίνει, ἐμπλέουσι**: Να αναλύσετε τις λέξεις από το αδίδακτο κείμενο για μετάφραση στα συνθετικά τους μέρη.

(ii) **συμβαίνει**: Από το δεύτερο συνθετικό της λέξης να σχηματίσετε ένα απλό ουσιαστικό στα Νέα Ελληνικά.

(iii) **ἤνεγκεν**: **αναγκαίος, φοροφυγᾶς, ανεκτικός**

Να γράψετε ποια από τις πιο πάνω λέξεις στα Νέα Ελληνικά προέρχεται από το ρήμα ἤνεγκεν.

(μονάδες 2)

(β) κοσμήσαι, ἐμηχανᾶτο

Για καθεμιά από τις πιο πάνω λέξεις του πρώτου διδαγμένου κειμένου για μετάφραση να γράψετε ένα απλό ομόρριζο ουσιαστικό και ένα απλό ομόρριζο επίθετο στα Νέα Ελληνικά.

(μονάδες 2)

E. Μεταφορά νεοελληνικού κειμένου στα Αρχαία Ελληνικά (Μονάδες 5)

Όλοι ομολογούν ότι αυτοί που πείθονται στους νόμους και στους άρχοντες, όχι εξαιτίας του φόβου, αλλά εκούσια, είναι ελεύθεροι στην ψυχή. Πρέπει λοιπόν και εμείς να είμαστε όμοιοι πολίτες με αυτούς.

II. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

(Μονάδες 15)

1. Και τούτο δω το τελευταίο συμπέρασμα των λόγων μας μου φαίνεται πως μας κατηγορεί και γελά μαζί μας σαν άνθρωπος και πως, αν είχε φωνή, θα μας έλεγε: Ε Σωκράτη και συ Πρωταγόρα, είσαστε αλήθεια παράξενοι άνθρωποι· εσύ ενώ έλεγες στην αρχή ότι η αρετή δεν διδάσκεται, τώρα βάζεις τα δυνατά σου να φτάσεις στα αντίθετα, προσπαθώντας να δείξεις ότι όλα τα πράγματα είναι γνώση και η δικαιοσύνη και η σωφροσύνη και η ανδρεία· μ' αυτόν τον τρόπο θα γινόταν ολοφάνερο ότι η αρετή διδάσκεται· γιατί αν η αρετή ήταν άλλο από επιστήμη, όπως ο Πρωταγόρας προσπαθούσε να υποστηρίξει, θα ήταν φανερό, δεν θα ήταν δυνατό να διδαχτεί· αν όμως αποδειχτεί τώρα ότι ολόκληρη είναι μια επιστήμη, όπως συ, Σωκράτη, βάζεις τα δυνατά σου να δείξεις, θα είναι παράξενο τότε να μη διδάσκεται. Ο Πρωταγόρας πάλι, ενώ ξεκίνησε από την αρχή ότι είναι διδακτή, αντίθετα προς αυτή μοιάζει τώρα με άνθρωπο που βάζει τα δυνατά του να δείξει πως η αρετή είναι σχεδόν όλα τα άλλα και μόνο επιστήμη δεν είναι· κι έτσι δεν θα 'ταν καθόλου διδακτή.

Πλάτωνος Πρωταγόρας Μ'

Ο Πρωταγόρας στην αρχή του ομώνυμου Διαλόγου υποστηρίζει το διδακτό της αρετής. Στο τέλος του Διαλόγου καταλήγει στην αντίθετη θέση. Με βάση το απόσπασμα, να σχολιάσετε με συντομία:

- (α) το επιχείρημα που αιτιολογεί τη μεταστροφή του Πρωταγόρα και
(β) την απήχηση της μεταστροφής αυτής στην αθηναϊκή κοινωνία του 5^{ου} π.Χ. αιώνα.

(μονάδες 6)

2. (α) Πώς τότε, είπα εγώ, εννοείς τους ανδρείους; Δεν είναι οι θαρραλέοι; - Και τώρα ναι σου λέγω, είπε. - Μα τούτοι, είπα εγώ, που είναι έτσι θαρραλέοι δεν αποδεικνύονται όχι ανδρείοι αλλά μαινόμενοι; Από το άλλο μέρος πάλι εκείνοι οι σοφότατοι είναι και θαρραλεότατοι και όντας θαρραλεότατοι είναι και ανδρειότατοι; Με τον συλλογισμό τούτο η σοφία δεν θα ήταν ανδρεία;

Πλάτωνος Πρωταγόρας ΛΔ'

(β) Γιατί κι αυτό το ξεχωριστό έχουμε αλήθεια, ώστε οι ίδιοι εμείς και τόλμη πολλή να έχουμε και μαζί να συλλογιόμαστε καλά καλά ό,τι είναι να πάρουμε πάνω μας. Στους άλλους η άγνοια φέρνει την αποκοτιά, η συλλογή τον δισταγμό. Ωστόσο θα ήταν δίκιο την πιο μεγάλη δύναμη στην ψυχή να κριθούν πως την έχουν αυτοί που ξέρουν ολοκάθαρα και ποια πράγματα είναι φοβερά

και ποια ευχάριστα, και όμως δεν ζητούν γι' αυτό ν' αποτραβηχτούν από τους κινδύνους.

Θουκυδίδη Περικλέους Έπιτάφιος 40

(α) Ποια είναι η κοινή ιδέα που προβάλλεται στα δύο πιο πάνω αποσπάσματα;

(β) Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές στα κείμενα.

(μονάδες 4)

3. Μέσα από τη συνολική θεώρηση του *Έπιταφίου* λόγου διαφαίνεται η πληρότητα του Αθηναίου πολίτη, τόσο στα υλικά όσο και στα πνευματικά αγαθά. Να αναφέρετε:

(α) ένα υλικό και ένα πνευματικό αγαθό που είχε ο Αθηναίος πολίτης και

(β) δύο (2) αιτίες (μία για το καθένα), που συνέβαλαν στην απόκτησή τους.

(μονάδες 5)

-ΤΕΛΟΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ-